

Ortaöğretim Kurumlarında Çalışan Öğretmenlerin Bilgi Yönetimi Süreci Algısı: Kocaeli Örneği

Perceptions of Teachers of the Application of Knowledge Management Process at Schools: The Sample of Kocaeli

Cevat Celep¹

Nevin Avcı²

Elif Şahin³

Özet: Bu araştırmanın amacı, Ortaöğretim kurumlarında çalışan öğretmenlerin Bilgi Yönetimi Süreci boyutlarını ne kadar yansıttıklarını belirlemektir. Araştırma, nicel bir araştırma niteliğindedir. Çalışmanın kuramsal temeli Bangkok Üniversitesi'nde Aujirapongpan vd. (2010) tarafından Bilgi Yönetimi Sürecini ölçmek için oluşturdukları bileşenlerden oluşturulmuştur. Araştırma verileri araştırmacılar tarafından eğitim örgütlerine uyarlanan 65 soruluk bir anket aracılığıyla toplanmıştır. Bu amaçla, Aujirapongpan vd. (2010) tarafından geliştirilen ölçek temel alınmıştır. Araştırma örneklemini Kocaeli İl Merkezindeki Ortaöğretim Kurumlarında çalışan 307 öğretmen oluşturmaktadır. Araştırma bulgularına göre, öğretmenlerin Bilgi Yönetimi Sürecindeki "Bilgiyi Edinme", "Bilgiyi Yapılandırma", "Bilgiyi Depolama" ve "Bilgiyi Uygulama" davranışlarını beklenen düzeyde gösterdikleri ortaya çıkmıştır.

Anahtar sözcükler: Bilgi yönetimi, bilgi yönetimi yetenekleri, öğretmen.

Abstract: The purpose of this paper is to determine to what extent the teachers working in Secondary Education Institutions reveal the Knowledge Management Process Dimensions. The paper is specified as a quantitative research. The theoretical basis of the research is constituted of the components through the paper carried out in Thailand, Bangkok Universities handled by Aujirapongpan et al. (2010) in order to measure the effectiveness of Knowledge Management through the Knowledge Management Process components they synthesized. The data has been collected by the researchers adapting the scale developed by Aujirapongpan et al. (2010) into a questionnaire consisting of 65 questions relating to educational organizations. The sample of the research consists of 307 teachers working in Secondary Education Institutions in the Central District of the Province of Kocaeli. According to the findings, the research suggests that through the Knowledge Management Process the teachers exhibit "knowledge acquisition", "knowledge creation", "knowledge storage" and "knowledge application" dimensions' behaviours at an expected level.

Key Words: Knowledge management, knowledge management processes, knowledge process components.

GİRİŞ

İçinde bulunduğumuz bilgi temelli ekonomi çağı, bilginin yapılandırılması, dağıtımı ve uygulanmasını, örgütlerin güvenliği ve sürdürülebilirliğinin yanı sıra, örgütsel stratejilerinin dönüşümünü ölçek bazlı (scale-based) rekabetten, hız bazlı (speed-based) rekabete geçişin temeline almış ve bunları gerçekleştirmenin araçları olarak bilgi, yetenek, deneyim ve teknolojiyi tayin etmiştir. Bu yüzden bilgi, başarı için oldukça güçlü ve hayati bir önem taşımaktadır (Aujirapongpan ve diğ., 2010:184). Bir örgütteki yönetim süreci etkiliği ve başarısı için Wiig (1993); Marquardt (1996); Backman (1997); Davenport ve Prusak (1998) ile Wild ve Griss (2008)'in belirledikleri temel 5 ilkeye göre örgütlerin;

- Bütün personelinin Bilgi Yönetimi'nin önemi ve değerinin farkında olması,
- Bilgi Yönetimi'nin teknoloji ve bu teknolojiyi kullanabilecek yetenekte, öğrenmeye hevesli, yaratıcı, bilgiye erişimi sağlayabilen, dışarıdaki rakip ya da destek örgütlerden bilgi alıp bu bilgiyi depolayabilen, bu bilgiyi paylaşabilen ve uygulayabilen personelin bir bileşkesi olması,
- Öğrenen bir kültürün oluşturulması için bilgi takası ve paylaşımı önemlidir çünkü bu hem personel hem de örgüt için bilginin oluşturulması sürecini etkiler. Yöneticilerin ve

¹ Prof. Dr., Kocaeli Üniversitesi Eğitim Fakültesi, e-posta: celep@kocaeli.edu.tr

² Tez Öğrencisi, Kocaeli Üniversitesi Eğitim Fakültesi, e-posta: mireys_land@hotmail.com

³ Tez Öğrencisi, Kocaeli Üniversitesi Eğitim Fakültesi, e-posta: elifsah@hotmail.com

örgütlerin bunun farkında olması, bilgi takas ve paylaşımını sağlayacak seminerler, grup etkinlikleri ve takım çalışmaları düzenlemesi,

- Bilgi yönetimi sürekli ve ciddi bir süreçtir. Bir proje olmadığı gibi, sonu olan bir etkinlik de değildir. Bu sebeple personelin örgütün yapılandırılması ve iş uygulamalarında sürekli öğrenme ve bilgiyi uygulaması için motive etmesi,
- Bilgi yönetimi personel, iş ve örgüt gelişimini etkilemesi gerekmektedir.

Artan rekabet, hızlı teknolojik değişimler ve globalleşen dünya koşullarında bilgi önemli bir rekabet silahı haline gelmiş ve bu durum diğer örgütlerde olduğu gibi çevresiyle etkileşim düzeyi oldukça yüksek ve sosyal bir sistem olan eğitim örgütlerinde de örgütsel bilginin en iyi şekilde nasıl kullanılacağına sorusunu gündeme getirmiş ve bu yöndeki çalışmaları hızlandırmıştır.

Bu makale, eğitim örgütlerinde Bilgi Yönetimi Süreçleri hakkında bilgi vermek ve bu sürecin Türkiye’de Kocaeli İl Merkezi ortaöğretim kurumlarında çalışan öğretmenlerdeki etkililiği, yönetimi ve becerisini ölçmeyi amaçlamaktadır.

1.1. Bilgi Yönetimi Yetenekleri (BYY)

Gold ve diğ. (2001) **Kaynak Bazlı Yetenek** perspektifini alt-yapı perspektifi olarak kullanmıştır. Bu yaklaşım, Bilgi Yönetimi Yeteneklerini oluşturulan alt yapı faktörlerine bağlıdır. Kaynak Bazlı Yetenek’, okulun sahip olduğu bina, teknolojik donanım, ders araç ve gereçlerini kapsayan somut kaynaklardır. Farklı BYY olan örgütler farklı BYY’ne sahip olacaktır (Mata ve diğ., 1995). Bu konuyla ilgili ilk çalışmalar kaynak(alt-yapı olarak), örgütün sahip olduğu arazi, bina gibi somut kaynaklar temele alınırken, sonraki çalışmalar kaynak olarak örgütsel yönetim yapı sistemleri ve kültür gibi soyut kaynaklara önem vermiştir, nitekim sürdürülebilir rekabette avantaj sağlamada soyut kaynaklar somut kaynaklardan daha önemlidir (Gold vd., 2001:187):

- **Teknoloji:** Yazılım, donanım, veri tabanları örgüt içi ve dışı bilgi ağlarını kapsar.
- **Örgütsel Yapı:** İş tasarımı, kuralları; yönetim ve yöneticileri, yönetici desteğini içerir.
- **Örgütsel Kültür:** Bilgi Yönetimi’ni etkileyen personelin etkinlikleri ve örgüt atmosferini tanımlar: bilgi paylaşımı, bilgi koordinasyonu ve personelin bilgi edinimi süreçlerini kapsar.

Aujirapongpan ve diğ.(2010) ile Freeze (2006) tarafından da kullanılan, **Bilgi Bazlı Yetenek** perspektifinde ise;

- **Uzmanlık Yeteneği:** İş görenlerin gözlenebilen bilgisi (deneyimleme, pratikler ve etkileşim), takım çalışmalarında yer alabilmesi, uzmanlığı vb. ile örgütün bu uzmanlığı geliştirmek için uygulayabileceği etkinlikleri ve uygulamaları içerir.
- **Öğrenme Yeteneği:** Bilgiye belirleme, kestirebilme, bilgi takası ve uygulamaları, transferi ve uygulamalarını içerir.
- **Bilgi Yeteneği:** hem nitel hem nicel olarak örgüt için faydalı ve değerli bilgiye sahip olma; deney, keşif, raporlama ve veri depolama faaliyetlerini içerir.

YÖNTEM

2.1. Araştırma Deseni

Araştırmada nicel araştırma deseni benimsenmiş ve genel tarama modeli kullanılmıştır.

2.2. Veri Toplama Aracı

Araştırmada veri toplama aracı olarak, Aujiरणongpan ve diğ.(2010)'nin “Bilgi Yönetimi Etkililiğinde Bilgi Yönetimi Yeteneklerinin Göstergeleri” adlı çalışmalarında kullandıkları Bilgi Yönetimi Süreci ve bileşenleri temel alınmıştır. Bu bileşenler Celep tarafından eğitim örgütlerine uyarlanarak; Bilgi Edinimi, Bilgiyi Yapılandırma, Bilgiyi Depolama, Bilgiyi Uygulama süreç ve bileşenlerini içeren 65 soruluk bir anket geliştirilmiştir.

2.3. Çalışma Grubu

Araştırma örneklemini, 2012-2013 öğretim yılı birinci yarısında Kocaeli İl merkezindeki ilköğretim ve ortaöğretim okullarında çalışan 307 öğretmen oluşturmaktadır. Araştırmada Kocaeli il merkezinde çalışma evrenini temsil edecek büyüklükteki örnekleme çekilecek öğretmenleri belirlemek için okullar birer küme olarak kabul edilerek kümeleme (cluster) örnekleme yöntemi kullanılmış; okullarda çalışan öğretmenler ise seçkisiz örnekleme yöntemiyle belirlenmiştir.

BULGULAR

3.1. Bilgi Yönetimi Ölçeği Geçerlik ve Güvenirliğine İlişkin Bulgular

Bilgi Yönetimi faktör analizinin sonuçlarına göre 31 maddenin özdeğeri 1'den büyük olan 4 faktör altında toplandığı ve sadece bir faktörde yüksek yük değerine sahip oldukları görülmüştür. Faktörlerin ölçeğe ilişkin açıkladıkları toplam varyans ise %62,69'dur. Analiz sonuçları Tablo 1'de gösterilmiştir.

AFA sonucu elde edilen birinci faktör bilgiyi yapılandırma ile ilgili maddeleri içerdiğinden bu faktöre “*bilgiyi yapılandırma*” adı verilmiştir. Bilgiyi yapılandırma boyutu 9 maddeden oluşmakta, maddelerin faktör yük değeri 0.674 ile 0.404 arasında değişmekte ve toplam varyansın % 50.22'sini açıklamaktadır. Faktör analizi elde edilen diğer faktör bilgiyi depolama ile ilgili maddeleri içerdiğinden bu faktöre “*bilgiyi depolama*” adı verilmiştir. Bu faktör 8 maddeden oluşmakta, maddelerin faktör yük değeri 0.750 ile 0.432 arasında değişmekte ve toplam varyansın % 5.15'ini açıklamaktadır. Üçüncü faktör bilgiyi uygulama ile ilgili maddeleri içerdiğinden bu faktöre “*bilgiyi uygulama*” adı verilmiştir. Bu faktöre ilişkin maddelerin faktör yük değerleri 0.741 ile 0.543 arasında değişmekte ve toplam varyansın %4.15'ini açıklamaktadır. Ölçeğin dördüncü faktörü bilgi edinimi ile ilgili maddeleri içerdiğinden bu faktöre “*bilgi edinimi*” adı verilmiştir. Bu faktöre ilişkin maddelerin faktör yük değerleri 0.800 ile 0.400 arasında değişmekte ve toplam varyansın % 3.16'sını açıklamaktadır.

Bilgi Yönetimi Ölçeğinin güvenirliliğinin hesaplanmasında Cronbach Alfa katsayısına bakılmıştır. Analiz sonuçlarına göre ölçeğin tümüne ait Cronbach Alfa güvenirlilik katsayısı $\alpha=0.97$ 'dir. Bu ölçeğin boyutlarına göre güvenirlilik katsayıları incelendiğinde, Bilgiyi Yapılandırma boyutu $\alpha=0.93$; Bilgiyi Depolama boyutu $\alpha=0.89$; Bilgiyi Uygulama boyutu $\alpha=0.91$ ve Bilgi Edinimi boyutu $\alpha=0.86$ şeklinde olduğu görülmüştür.

Tablo 1: Bilgi Yönetimi Ölçeği Açımlayıcı Faktör Analizi Sonuçları

Madde No	Maddeler	Faktör 1	Faktör 2	Faktör3	Faktör4
S27	Öğretmenlerin, fikirlerini birbirleri ile rahatlıkla paylaşması	.674			
S32	Öğretmenlerin, zümrelerinin uygulamalarını takip etmesi ve etkili gördüğü çalışmaları veya yaklaşımları kullanması	.659			
S28	Öğretmenlerin, öğrencilerini daha iyi anlaması ve derslerini daha etkili işlemesi için farklı ve yeni yöntemlere açık olması	.641			
S31	Öğretmenlerin, meslektaşlarının örnek başarılarını izlemesi ve eğitim-öğretim etkinliklerinde bu bilgiyi kullanması	.632			
S26	Öğretmenlerin, başarısız olmaktan korkmadan yeniliklerle(yeni kitap, optik sınav okuma, projeler) uğraşması	.622			
S25	Öğretmenlerin, bireysel başarılarından öte okulun başarısı için bir arada çalışması ve bilgi paylaşımlarında bulunması	.617			
S29	Öğretmenlerin, branşlarının gerektirdiği bilgi ve donanıma hâkim olması	.586			
S33	Öğretmenlerin, meslektaşlarının sahip olduğu farklı bilgilerden yararlanması için takım çalışmalarında yer alması	.586			
S21	Okulumuzun, eğitim-öğretim etkinliklerinin daha etkili yürütülebilmesi için zümreler arasında bilgi paylaşımını desteklemesi	.404			
S45	Yazılı sonuçları ve anket gibi uygulamaların, okulun veri tabanında muhafaza edilmesi		.750		
S44	Öğretmenlerin, derste etkili olduğunu düşündükleri ders yöntem ve tekniklerini kaydetmesi ve bu bilgileri önemsemesi		.693		
S43	Öğretmenlerin, öğrencinin notları ile kişisel bilgi, beceri ve gelişimleriyle ilgili bilgileri kaydetmesi ve bu bilgileri önemsemesi		.660		
S47	Öğretmenlerin, derslerine ve öğrencilerine ait bilgileri güncel tutması ve geliştirmesi		.609		
S41	Okulumuzun, depolanacak bilgiyi iyi seçmesi, gereksiz bilgiyi depolamaması		.582		
S48	Okul müdürü ve öğretmenlerin, sınav sonuçlarını kaydetmeden önce başarı ya da başarısızlık etkenleri hakkında tartışması (Örneğin: Sene sonu ve sene başı kurul toplantıları)		.555		
S37	Okulumuzun, rekabet ettiği okullara ait başarı oranları ve uygulamaları ile ilgili bilgi alabileceği veri tabanlarına sahip olması		.555		
S50	Okulumuzda, bütün bilgilerin değer derecesine göre seçilmesi ve kontrol edilmesi		.432		

BİLGİYİ UYGULAMA	S62	Öğretmenlerin edindikleri bilgiyi, basit görünen işleri (yazılı kâğıtlarını arşivleme, belgelerini dosyalama vb.) için de kullanması			.741	
	S63	Öğretmenlerin, yaptıkları hatalardan dersler çıkarması ve hatalarından edindikleri bilgiyi doğru şekilde kullanmayı bilmesi			.675	
	S57	Öğretmenlerin, sahip oldukları bilgiyi paylaşmanın ve uygulamanın yararlı sonuçlar doğuracağına inanması			.654	
	S56	Öğretmenlerin, bir problem çıktığında problemin çözümü için edindikleri bilgiyi kullanması			.638	
	S61	Öğretmenlerin, katıldıkları kurslardan, seminerlerden, lisansüstü programlardan edindikleri bilgileri okul ortamında kullanması			.622	
	S59	Öğretmenlerin, başarılı sonuçlar elde etmek için edindikleri bilgiyi nerede nasıl uygulayacağını bilmesi			.569	
	S58	Öğretmenlerin, sadece akademik bilgiyi değil, değerler veya kültürle ilgili bilgileri de paylaşması ve bu bilgileri uyguladıkça yararını görmesi			.543	
BİLGİYİ EDİNME	S8	Öğretmenlerin, meslektaşlarından ve okul dışındaki uzmanlardan gerekli bilgiyi elde etme yeteneğine sahip olması (Rehberlik servisi, ölçme ve değerlendirme uzmanları, MEM, zümre vb.)				.800
	S9	Öğretmenlerin, bilgi edinirken okulun bilişim teknolojilerini etkili bir şekilde kullanma becerisine sahip olması				.785
	S7	Öğretmenlerin, gözlem yeteneğine ve sorunları çözüme yeterliğine sahip olması				.615
	S10	Öğretmenlerin, okul içi ve okul dışında, bilgi edinimi için mesleki dergi, kitap ve bültenlere abone olması ve internet ortamından mesleki platformları takip etmesi				.590
	S3	Okulumuzda, öğretmenlerin ihtiyaç duyduğu desteği sağlayacak personel ve danışmanlık birimlerinin mevcut olması(Örneğin; bilgi işlem merkezi ve rehberlik servisi)				.532
	S6	Öğretmenlerin, bilgi edinimi için gerekli teknik bilgi ve uzmanlığa sahip olması				.526
	S11	Öğretmenlerin, geçmiş derslerini değerlendirmesi ve eksiklerini gidermeye çalışması				.486

Bilgi Yönetimi Ölçeğinin boyutları arasındaki korelasyonlar incelenmiştir. Ölçeğin boyutları arasında pozitif yönde ve anlamlı ilişki olduğu görülmüştür. Ölçeğin boyutlarına ilişkin korelasyonlar Tablo 1’de gösterilmiştir. Korelasyonlar incelendiğinde bilgiyi yapılandırma ile bilgiyi depolama arasında ($r=.785$, $p=0.00$); bilgiyi yapılandırma ile bilgiyi uygulama arasında ($r=.817$, $p=0.00$); bilgiyi yapılandırma ile bilgi edinimi arasında ise ($r=.735$, $p=0.00$) pozitif yönde ve anlamlı ilişkiler görülmüştür. Bilgiyi depolama ile bilgiyi uygulama arasında ($r=.749$, $p=0.00$) ve bilgiyi depolama ile bilgi edinimi arasında ($r=.647$, $p=0.00$); bilgiyi uygulama ile bilgi edinimi arasında ($r=.630$, $p=0.00$) pozitif yönde ve anlamlı ilişkiler olduğu görülmüştür.

Tablo 2: Bilgi Yönetimi Ölçeği Boyutları Arasında Korelasyonlar

Madde No	BOYUT 1	BOYUT 2	BOYUT 3	BOYUT 4
BOYUT1(Bilgiyi Yapılandırma)	1			
BOYUT2 (Bilgiyi Depolama)	.785	1		
BOYUT3 (Bilgiyi Uygulama)	.817	.749	1	
BOYUT4 (Bilgi Edinimi)	.735	.647	.630	1

3.2. Bağımsız Değişkenlere Göre Bilgi Yönetimi Sürecine İlişkin Görüşler

Araştırmada katılımcıların görüşleri okul türü ve en son bitirilen okula göre incelenmiştir. Katılımcıların görüşlerinin okul türüne göre karşılaştırılmasına ilişkin t testi sonuçları Tablo 3'te gösterilmiştir.

Tablo 3: Katılımcıların Bilgi Yönetimi Sürecine İlişkin Görüşlerinin Okul Türüne Göre t Testi Sonuçları

Boyut	Okul Türü	n	\bar{X}	Ss	sd	t	p
BOYUT1(Bilgiyi Yapılandırma)	İlköğretim	74	3.94	.70	177	4.330	.000**
	Ortaöğretim	105	3.41	.88			
BOYUT2 (Bilgiyi Depolama)	İlköğretim	74	3.80	.74	177	3.261	.001**
	Ortaöğretim	105	3.39	.89			
BOYUT3 (Bilgiyi Uygulama)	İlköğretim	74	3.92	.78	177	2.788	.006**
	Ortaöğretim	105	3.58	.79			
BOYUT4 (Bilgi Edinimi)	İlköğretim	74	3.70	.60	177	3.201	.002**
	Ortaöğretim	105	3.34	.81			

**p<.01 *p<.05

Katılımcıların görüşlerinin okul türüne göre karşılaştırılmasına ilişkin t testlerine göre öğretmenlerin bilgiyi yapılandırma boyutunda okul türüne göre anlamlı farklılık gösterdiği saptanmıştır [t(177)=4.330, p<0.01]. Bilgiyi yapılandırma boyutunda ilköğretim okulu öğretmenlerinin (\bar{X} =3.94), ortaöğretim okulu öğretmenlerine göre (\bar{X} =3.41) daha yüksek ortalamaya sahip oldukları saptanmıştır. Bununla birlikte öğretmenlerin bilgiyi depolama boyutunda [t(177)=3.261, <0,01]; bilgiyi depolama [t(177)=2.788, p<0.01] ve bilgi edinimi [t(177)=3.2001, p<0.01] boyutunda okul türü açısından anlamlı farklılıklar gösterdiği saptanmıştır. Bütün boyutlarda ilköğretim okulu öğretmenlerinin, orta öğretim okulu öğretmenlerinden yüksek olduğu saptanmıştır.

Araştırma kapsamına alınan katılımcıların bilgi yönetim sürecine ilişkin görüşlerinin en son bitirdikleri okul türüne göre karşılaştırılması amacıyla ise ANOVA testi yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 4'te gösterilmiştir.

Tablo 4: Katılımcıların Bilgi Yönetimine İlişkin Görüşlerinin En Son Bitirdikleri Okul Türüne Göre ANOVA Sonuçları

Boyut		Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	p
Boyut1(Bilgiyi Yapılandırma)	Gruplar arası	8.117	2	4.058	5.919	.003
	Gruplar içi	120.668	176	.686		
	Toplam	128.785	178			
Boyut2(Bilgiyi Depolama)	Gruplar arası	4.336	2	2.168	3.015	.052
	Gruplar içi	126.581	176	.719		
	Toplam	130.917	178			
Boyut3(Bilgiyi Uygulama)	Gruplar arası	3.759	2	1.880	2.964	.054
	Gruplar içi	111.629	176	.634		
	Toplam	115.389	178			
Boyut4 (Bilgi Edinimi)	Gruplar arası	4.937	2	2.469	4.493	.012
	Gruplar içi	96.695	176	.549		
	Toplam	101.633	178			

**p<.01 *p<.05

Analiz sonuçlarına göre, katılımcıların bilgiyi yapılandırma [$F(2-176)= 5.919, p<.01$], ve bilgi edinimi [$F(2-176)= 4.493, p<.05$] boyutlarında bilgi yönetimine ilişkin görüşleri en son bitirdikleri okul türü açısından farklılıklar göstermektedir. Ortalamalar arasındaki anlamlı farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu saptamak amacıyla Tukey testi yapılmıştır.

Tukey testi sonuçlarına “bilgiyi yapılandırma ve bilgi edinimi” boyutunda yüksek lisans mezunu olan öğretmenlerin, 2 yıllık eğitim enstitüsü/yüksekokul veya ön lisans mezunu olan öğretmenlerin ortalamalarından ve 4 yıllık yüksek okul veya fakülte mezunu olan öğretmenlerin ortalamalarından daha düşük ortalamaya sahip oldukları görülmüştür.

Tablo 5: Katılımcıların Bilgi Yönetimine İlişkin Görüşlerinin Bölümlerine Göre Tukey Testi Sonuçları

Bilgi Yönetimi	(I) Meslekteki	(J) Meslekteki hizmet	(I-J) Ortalama		
Boyutları	hizmet süresi	süresi	farkı	Sh	p
Boyut1(Bilgiyi Yapılandırma)	Yüksek Lisans	4 yıllık yüksek okul veya fakülte	-.54887	.20605	.023*
Boyut4 (Bilgi Edinimi)	Yüksek Lisans	4 yıllık yüksek okul veya fakülte	-.48013	.18445	.027*

**p<.01 *p<.05

Araştırmada, en son bitirilen okul türü değişkenine göre katılımcıların yüzde 87.7’si 4 yıllık yüksek okul veya fakülte; 10.1’i yüksek lisans; 1.7’si 2 yıllık eğitim enstitüsü veya yüksek okul ve 0.6’sı ise öğretmen lisesi mezunudur.

Cinsiyet değişkenine göre katılımcıların yüzde 48’i kadın ve 52’si erkeklerden oluşmakta, yüzde 41.3’ü ilköğretim okullarında ve 58.7’si ise ortaöğretim okullarında çalışmaktadır.

Yaş değişkenine göre katılımcıların yüzde 78’inin 31-40 yaş arasında; yüzde 71’inin 20-30 yaş arasında; yüzde 23’ünün 41-50 yaş arasında; yüzde 6’sının 51-60 yaş arasında ve yüzde 1’inin ise 61 ve yukarısında olduğu tespit edilmiştir.

Mevcut okuldaki hizmet süresi değişkenine göre, katılımcıların yüzde 44.1'i 1-5 yıl arası; yüzde 26.8'i 1 yıldan az; yüzde 17.9'u 6-10 yıl arası; yüzde 9.5'i 11-15 yıl arası; yüzde 1.1'i 16-20 yıl arası ve yüzde 0.6'sı ise 21-25 yıl arası hizmet süresine sahiptir. Bu veriler ışığında öğretmenlerin bilgi yönetimi süreçlerini ölçmeyi amaçlayan Bilgi Yönetimi Ölçeğine göre elde edilen sonuçlar Tablo 6, 7, 8 ve 9'da görüldüğü gibi:

Tablo 6. Bilgiyi Yapılandırma

		x	ss	v	
BİLGİYİ YAPILANDIRMA	S27	Öğretmenlerin, fikirlerini birbirleri ile rahatlıkla paylaşması	3.79	1.037	1.075
	S32	Öğretmenlerin, zümrelerinin uygulamalarını takip etmesi ve etkili gördüğü çalışmalarını veya yaklaşımları kullanması	3.78	1.01	1.02
	S28	Öğretmenlerin, öğrencilerini daha iyi anlaması ve derslerini daha etkili işlemesi için farklı ve yeni yöntemlere açık olması	3.68	.97	.95
	S31	Öğretmenlerin, meslektaşlarının örnek başarılarını izlemesi ve eğitim-öğretim etkinliklerinde bu bilgiyi kullanması	3.61	.94	.88
	S26	Öğretmenlerin, başarısız olmaktan korkmadan yeniliklerle (yeni kitap, optik sınav okuma, projeler) uğraşması	3.45	1.23	1.53
	S25	Öğretmenlerin, bireysel başarılarından öte okulun başarısı için bir arada çalışması ve bilgi paylaşımlarında bulunması	3.28	1.20	1.44
	S29	Öğretmenlerin, branşlarının gerektirdiği bilgi ve donanıma hâkim olması	3.93	.82	.68
	S33	Öğretmenlerin, meslektaşlarının sahip olduğu farklı bilgilerden yararlanması için takım çalışmalarında yer alması	3.45	1.11	1.24
	S21	Okulumuzun, eğitim-öğretim etkinliklerinin daha etkili yürütülebilmesi için zümreler arasında bilgi paylaşımını desteklemesi	3.74	1.05	1.12
	F1		3.63	.85	.72

Katılımcıların Bilgiyi Yapılandırma boyutuna ilişkin görüşleri incelendiğinde “Öğretmenlerin branşlarının gerektirdiği bilgi ve donanıma hâkim olması” maddesinin 3.93 ortalamayla en yüksek değere sahip olduğu görülmüştür. Bu maddeyi 3.79 ortalamayla “Öğretmenlerin, fikirlerini birbirleri ile rahatlıkla paylaşması”; 3.78 ortalamayla “Öğretmenlerin, zümrelerinin uygulamalarını takip etmesi ve etkili gördüğü çalışmalarını veya yaklaşımları kullanması”; 3.74 ortalamayla “Okulumuzun, eğitim-öğretim etkinliklerinin daha etkili yürütülebilmesi için zümreler arasında bilgi paylaşımını desteklemesi” ve 3.68 ortalamayla “Öğretmenlerin, öğrencilerini daha iyi anlaması ve derslerini daha etkili işlemesi için farklı ve yeni yöntemlere açık olması” maddeleri takip etmektedir. Öğretmenlerin yapılandırma boyutunda en az değer verdikleri madde ise 3.28 ortalamayla “Öğretmenlerin, bireysel başarılarından öte okulun başarısı için bir arada çalışması ve bilgi paylaşımlarında bulunması” maddesidir. Bilgiyi yapılandırma boyutunun genel ortalaması 3.63 olarak saptanmıştır.

Tablo 7. Bilgiyi Depolama

BİLGİYİ DEPOLAMA	S45	Yazılı sonuçları ve anket gibi uygulamaların, okulun veri tabanında muhafaza edilmesi	3.65	1.23	1.53
	S43	Öğretmenler, öğrencinin notları ile kişisel bilgi, beceri ve gelişimleriyle ilgili bilgileri kaydeder ve bu bilgileri önemsemesi	3.85	1.06	1.11
	S47	Öğretmenlerin, derslerine ve öğrencilerine ait bilgileri güncel tutması ve geliştirmesi	3.60	1.11	1.24
	S41	Okulumuzun, depolanacak bilgiyi iyi seçmesi, gereksiz bilgiyi depolamaması	3.39	1.16	1.34
	S44	Öğretmenlerin, derste etkili olduğunu düşündükleri ders yöntem ve tekniklerini kaydetmesi ve bu bilgileri önemsemesi	3.65	1.02	1.04
	S48	Okul müdürü ve öğretmenlerin, sınav sonuçlarını kaydetmeden önce başarı ya da başarısızlık etkenleri hakkında tartışması (Örneğin: Sene sonu ve sene başı kurul toplantıları)	4.09	1.14	1.30
	S37	Okulumuzun, rekabet ettiği okullara ait başarı oranları ve uygulamaları ile ilgili bilgi alabileceği veri tabanlarına sahip olması	2.97	1.26	1.60
	S50	Okulumuzda, bütün bilgilerin değer derecesine göre seçilmesi ve kontrol edilmesi	3.36	1.07	1.15
	F2		3.56	.86	.73

Katılımcıların Bilgiyi Depolama boyutuna ilişkin görüşleri incelendiğinde “Okul müdürü ve öğretmenlerin, sınav sonuçlarını kaydetmeden önce başarı ya da başarısızlık etkenleri hakkında tartışması” maddesinin 4.09 ortalamayla en yüksek değere sahip olduğu görülmüştür. Bu maddeyi, 3.85 ortalamayla “Öğretmenlerin, öğrencinin notları ile kişisel bilgi, beceri ve gelişimleriyle ilgili bilgileri kaydetmesi ve bu bilgileri önemsemesi”; 3.65 ortalamayla “Öğretmenlerin, derste etkili olduğunu düşündükleri ders yöntem ve tekniklerini kaydetmesi ve bu bilgileri önemsemesi” ve “Yazılı sonuçları ve anket gibi uygulamaların, okulun veri tabanında muhafaza edilmesi” maddeleri takip etmektedir. Öğretmenlerin, depolama boyutunda en az değer verdikleri madde ise 2.97 ortalamayla “Okulumuzun, rekabet ettiği okullara ait başarı oranları ve uygulamaları ile ilgili bilgi alabileceği veri tabanlarına sahip olması” maddesidir. Bilgiyi depolama boyutunun genel ortalaması 3.56 olarak saptanmıştır.

Tablo 8. Bilgiyi Uygulama

BİLGİYİ UYGULAMA	S62	Öğretmenlerin edindikleri bilgiyi, basit görünen işleri (yazılı kâğıtlarını arşivleme, belgelerini dosyalama vb.) için de kullanması	3.77	.91	.83
	S63	Öğretmenlerin, yaptıkları hatalardan dersler çıkarması ve hatalarından edindikleri bilgiyi doğru şekilde kullanmayı bilmesi	3.82	.94	.89
	S57	Öğretmenlerin, sahip oldukları bilgiyi paylaşmanın ve uygulamanın yararlı sonuçlar doğuracağına inanması	3.77	1.03	1.06

S56	Öğretmenlerin, bir problem çıktığında problemin çözümü için edindikleri bilgiyi kullanması	3.65	1.03	1.60
S61	Öğretmenlerin, katıldıkları kurslardan, seminerlerden, lisansüstü programlardan edindikleri bilgileri okul ortamında kullanması	3.46	1.03	1.06
S59	Öğretmenlerin, başarılı sonuçlar elde etmek için edindikleri bilgiyi nerede nasıl uygulayacağını bilmesi	3.84	.90	.81
S58	Öğretmenlerin, sadece akademik bilgiyi değil, değerler veya kültürle ilgili bilgileri de paylaşması ve bu bilgileri uyguladıkça yararını görmesi	3.75	1.01	1.03
S60	Öğretmenler, okuldaki diğer öğretmenlerle bilgi paylaşımını sağlarken iletişim becerilerini etkili kullanır.	3.80	1.01	1.03
F3		3.72	.81	.65

Katılımcıların Bilgiyi Uygulama Boyutuna ilişkin görüşleri incelendiğinde “Öğretmenlerin, başarılı sonuçlar elde etmek için edindikleri bilgiyi nerede nasıl uygulayacağını bilmesi” maddesinin 3.84 ortalamayla en yüksek değere sahip olduğu görülmüştür. Bu maddeyi, 3.82 ortalamayla “Öğretmenlerin, yaptıkları hatalardan dersler çıkarması ve hatalarından edindikleri bilgiyi doğru şekilde kullanmayı bilmesi” ve 3.80 ortalamayla “Öğretmenlerin, okuldaki diğer öğretmenlerle bilgi paylaşımını sağlarken iletişim becerilerini etkili kullanması” maddeleri takip etmektedir. Bilgiyi uygulama boyutunda yer alan maddelerin ortalaması, genel olarak yüksek ve birbirine yakın değerlerden oluşmaktadır. Bununla birlikte, öğretmenlerin uygulama boyutunda en az değer verdikleri madde 3.46 ortalamayla “Öğretmenlerin, katıldıkları kurslardan, seminerlerden, lisansüstü programlardan edindikleri bilgileri okul ortamında kullanması” maddesidir. Bilgiyi uygulama boyutunun genel ortalaması 3.72 olarak saptanmıştır.

Tablo 9. Bilgiyi Edinme

BİLGİYİ EDİNME	S8	Öğretmenlerin, meslektaşlarından ve okul dışındaki uzmanlardan gerekli bilgiyi elde etme yeteneğine sahip olması (Rehberlik servisi, ölçme ve değerlendirme uzmanları, MEM, zümre vb.)	3.54	.98	.96
	S9	Öğretmenlerin, bilgi edinirken okulun bilişim teknolojilerini etkili bir şekilde kullanma becerisine sahip olması	3.63	1.05	1.09
	S7	Öğretmenlerin, gözlem yeteneğine ve sorunları çözme yeterliğine sahip olması	3.79	.79	.64
	S10	Öğretmenlerin, okul içi ve okul dışında, bilgi edinimi için mesleki dergi, kitap ve bültenlere abone olması ve internet ortamından mesleki platformları takip etmesi	3.03	1.07	1.45
	S3	Okulumuzda, öğretmenlerin ihtiyaç duyduğu desteği sağlayacak personel ve danışmanlık birimlerinin mevcut olması (Örneğin; bilgi işlem merkezi ve rehberlik servisi)	3.51	1.22	1.48
	S6	Öğretmenlerin, bilgi edinimi için gerekli teknik bilgi ve uzmanlığa sahip olması	3.49	.93	.87

S11	Öğretmenlerin, geçmiş derslerini değerlendirmesi ve eksiklerini gidermeye çalışması	3.45	1.01	1.02
S4	Öğretmenler, ortak hedefler için birlikte çaba gösterir ve bilgi paylaşımının önemini farkındadır.	3.53	1.98	1.21
S5	Öğretmenler, öğretme sürecinde gelişmelerini sağlayacak okul içi ve okul dışında seminer, konferans gibi etkinliklere ilgi gösterir.	2.99	1.12	1.26
F4		3.49	.76	.57

Katılımcıların Bilgi Edinimi boyutuna ilişkin görüşleri incelendiğinde “Öğretmenlerin, gözlem yeteneğine ve sorunları çözme yeterliğine sahip olması” maddesinin 3.79 ortalamayla en yüksek değere sahip olduğu görülmüştür. Bu maddeyi, 3.63 ortalamayla “Öğretmenlerin, bilgi edinirken okulun bilişim teknolojilerini etkili bir şekilde kullanma becerisine sahip olması”; 3.54 ortalamayla “Öğretmenlerin, meslektaşlarından ve okul dışındaki uzmanlardan gerekli bilgiyi elde etme yeteneğine sahip olması” ve 3.53 ortalamayla “Öğretmenlerin, ortak hedefler için birlikte çaba göstermesi ve bilgi paylaşımının önemini farkında olması” maddeleri takip etmektedir. Öğretmenlerin bilgi edinimi boyutunda en az değer verdikleri madde ise 2.99 ortalamayla “Öğretmenlerin, öğretme sürecinde gelişmelerini sağlayacak okul içi ve okul dışında seminer, konferans gibi etkinliklere ilgi göstermesi” maddesidir. Bilgi edinimi boyutunun genel ortalaması 3.49 dur.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Sonuç olarak öğretmenlerde bilgi yönetimi sürecini ölçmeyi amaçlayan bu çalışmada, bilgi yönetimi sürecini oluşturan bilgiyi yapılandırma, bilgi depolama, bilgiyi uygulama boyutları arasında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Çalışmanın yapılan taramada erişilebilen kaynaklar çerçevesinde eğitim örgütlerinde bilgi yönetiminin araştırıldığı ilk çalışma örneğini teşkil ettiği söylenebilir. Çalışma kısa zamanda ve ulaşılabilen katılımcılar aracılığıyla yürütülmüştür. Elde edilen veriler sadece Kocaeli İl Merkezinden toplanmıştır. Bu nedenle araştırma sonucu Türkiye’deki diğer illere genellenemez. Bu bağlamda, okullarda bilgi yönetimi sürecine ilişkin yürütülecek gelecek araştırmalara öğrenci veliler de dahil edilip daha kapsamlı çalışmalar yapılabilir. Ayrıca okul bazında yürütülecek çalışmalar eğitim örgütlerindeki bilgi yönetimi süreci ile ilgili daha net bir sonucun elde edilmesinde etkili olabilir. Bu anlamda çalışmanın eğitim örgütlerinde bilgi yönetimiyle ilgili yapılacak gelecek uygulamalara ışık tutması beklenmektedir.

KAYNAKLAR

- Aujirapongpan, S., Vadhanasindhu, P., Chandrachai, A., Cooperat, P. (2010), “*Indicators of Knowledge Management Capability for KM Effectiveness*”, The Journal of Information and Knowledge Management Systems, Vol. 40 No. 2, pp. 183-203.
- Beckman, T.J. (1997), “*A Methodology for Knowledge Management*”, paper presented at the International Association of Science and Technology for Development and Soft Computing Conference, Banff.
- Davenport, T.H. and Prusak, L. (1998), “*Working Knowledge: New Organization Manage What They Know*, Harvard Business School Press, Boston, MA.
- Gold, A.H., Malhotra, A. AND Segars, A.H. (2001), “*Knowledge Management : an organizational capabilities perspective*”, Journal of Management Information Systems, Vol. 18 No. 1, pp. 185-214.

- Mata, F.J. and Fuerst, W.L., Barney, J.B. (1995), “*Information Technology and Sustained Competitive Advantage: A Resource Based Analysis*”, MIS Quarterly, Vol, 19 No. 4, pp.478-505.
- Marquarde, M.J. (1996), “*Building the Learning Organization*”, McGraw-Hill, New York, NY.
- Wild, R. And Griss, K. (2008), “*A Model Information Technology Opportunities for Facilitating the Practice of Knowledge Management*”, VINE: The journal of information and knowledge management systems, Vol. 38 No.4, pp. 490-509.